

## مقاله پژوهشی اصیل

## بررسی مطالعات کیفی در زمینه بیماری‌های قلبی در مجلات علمی-پژوهشی فارسی زبان

عباس حیدری<sup>۱</sup>، دکترای پرستاری\* شهناز احراری<sup>۲</sup>، دانشجوی دکترای پرستاری

## خلاصه

هدف. این مطالعه با هدف بررسی مطالعات کیفی منتشر شده در مجلات علمی پژوهشی فارسی زبان در زمینه بیماری‌های قلبی عروقی انجام شد.

زمینه. تحقیق کیفی با تفسیر و تولید نظریه‌های مربوط به تعاملات اجتماعی و تجربیات فردی در شرایط طبیعی و نه تجربی، به ادبیات علمی بسیاری از رشته‌ها کمک می‌کند.

روش کار. در این مطالعه توصیفی مقطعی به منظور دستیابی به مطالعات کیفی فارسی زبان در زمینه قلب و عروق، بانک‌های اطلاعاتی شامل SID، Magiran، و Google Scholar برای جستجوی مقالات فارسی مورد بررسی قرار گرفتند. مقالات منتشر شده در فاصله سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ با استفاده از کلیدواژه و بعد از اعمال معیارهای ورود و خروج انتخاب شدند. معیار ارزیابی، چک لیست محقق ساخته بر اساس محتوای کتاب "روش پژوهش پرستاری: اجرا، نقد و کاربرد" نوشته برنز و گرو بود.

یافته‌ها. تعداد ۱۹ مقاله واجد شرایط که در مطالعه حاضر وارد شدند در زمینه بررسی کیفی موضوعات مرتبط با بیماری‌های قلبی در ابعاد مختلف بودند. کیفیت ۶۸ درصد مقالات در حد متوسط و کیفیت ۳۱ درصد مقالات در حد خوب ارزیابی شد. در ارزیابی دقیق‌تر، کیفیت مقالات در معیار زیربنای فلسفی کمتر از بقیه معیارها بود.

نتیجه‌گیری. در مجموع مطالعه حاضر نشان داد که مطالعات کیفی چاپ شده در مجلات فارسی در زمینه قلب و عروق از نظر کیفیت وضعیت مناسبی دارند. لذا با توجه به اینکه تحقیقات کیفی به خوبی در علم پرستاری قابل کاربرد هستند و دانش مورد نیاز پرستاران را فراهم می‌آورند به نظر می‌رسد استفاده مجلات از داوری دقیق‌تر به صورت استفاده از چک لیست و انتخاب داور تخصصی می‌تواند باعث ارتقای کیفیت مقالات شود.

کلیدواژه‌ها: ارزیابی نقادانه، مقالات کیفی، بیماری‌های قلبی عروقی، مجلات علمی پژوهشی فارسی زبان

۱ دانشیار، مرکز تحقیقات مراقبت مبتنی بر شواهد، گروه داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

۲ دانشجوی دکتری پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ایران (\* نویسنده مسئول) پست الکترونیک:

sh.ahrar@gmail.com

**مقدمه**

ارزیابی مطالعات، فرآیندی نظام‌مند برای شناسایی نقاط قوت و ضعف یک مقاله پژوهشی است. هدف از ارزیابی مطالعات، استفاده از بهترین شواهد در تصمیم‌گیری در مورد مراقبت از بیمار است (ریموند و همکاران، ۲۰۱۶). امروزه تحقیقات کیفی به طور روزافزونی در حوزه علوم پزشکی و سلامت استفاده می‌شود که اکثر این مطالعات مربوط به عملکرد بالینی است (جین و همکاران، ۲۰۰۷). پژوهش کیفی مستلزم جمع‌آوری نظام‌مند، سازماندهی و تفسیر مطالبی است که حاصل مشاهده‌ها و مصاحبه‌ها هستند و برای بررسی معانی نهفته در پدیده‌های روان‌شناختی اجتماعی، به صورتی که انسان‌ها در موقعیت طبیعی تجربه می‌کنند، استفاده می‌شوند (صدوقی، ۲۰۰۸). تحقیق کیفی با تفسیر و تولید نظریه‌های مربوط به تعاملات اجتماعی و تجربیات فردی در شرایط طبیعی و نه تجربی، به بسیاری از رشته‌ها کمک می‌کند (بریجت و همکاران، ۲۰۱۴).

یکی از مراحل بسیار مهم در استفاده از دانش، انتشار نتایج پژوهش در قالب یک مقاله پژوهشی است و توجه به کیفیت مقالات، یک اصل مهم در این فرآیند است (بحری و همکاران، ۲۰۱۶). در بررسی یک تحقیق کیفی، اینکه نتایج گزارش شده تا چه اندازه بازنتاب واقعیت مورد مطالعه است اهمیت بسیاری دارد و محقق کیفی تلاش می‌کند نتایج تحقیق تا حد امکان بازنتاب درستی از واقعیت باشد. یافته‌های تحقیق باید تا حد ممکن قابل اعتماد باشند و هر مطالعه‌ای باید به منظور استفاده از یافته‌های مطالعه ارزیابی شود (حیدری و همکاران، ۱۳۹۴).

امروزه نیاز روزافزونی برای استفاده از روش‌های ارزیابی مطالعات کیفی وجود دارد. به ویژه چنان‌که چندین مقاله منتشر شده در مورد مطالعات کیفی نشان می‌دهند، نیاز به بحث‌های متمرکز بیشتری در مورد کیفیت یافته‌های مطالعات کیفی است (عباس زاده، ۱۳۹۱). کاربرد نظام‌مند روش‌های ارزیابی مقالات به منظور بررسی صحت در تحقیقات کیفی موجب حرکت مطالعات کیفی از مشاهدات روایتی به سوی تحقیقات دقیق می‌شود (حیدری و همکاران، ۱۳۹۴). هر چند بسیاری از این مقالات از نظر علمی و تخصصی حاوی نکات ارزشمندی هستند اما به نظر می‌رسد برخی نویسندگان با اصول اولیه تحقیقات کیفی آشنا نبوده‌اند. این ناآشنایی با اصول و مفاهیم اولیه تحقیقات کیفی و عواملی مانند عدم اطلاع یا عدم رعایت برخی از نکات اخلاقی، باعث شده است تهیه و تولید مقالات کیفی به عنوان امری آسان تلقی و به راهکاری جهت برطرف کردن نیازهای فوری محققان تبدیل شود (بهرامی، ۱۳۹۳). تولید علم در ایران در حوزه قلب و عروق در سال‌های اخیر روندی صعودی داشته است و تولید این مقالات از سال ۲۰۰۲ به بعد افزایش یافته است، به طوری که افزایش تعداد مقالات قلبی عروقی در ایران در سال ۲۰۱۱ رشد ۱۴ درصدی داشته است (شهرابی فراهانی و همکاران، ۱۳۹۳).

تعداد مقالات پژوهشی کیفی منتشر شده در نشریات علوم پزشکی در طی چند سال گذشته بطور قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته است. مطالعات کیفی به درک ما از مسائل مهم بالینی، مانند دلایل بیماران برای پیگیری یا رها کردن توصیه‌های پزشکی و نیازها و آرزوهای بیماران و مراقبین در پایان زندگی کمک کرده است. با این حال، متخصصین مراقبت‌های بهداشتی هنوز نگرانی‌های جدی در مورد استفاده از چنین تحقیقاتی دارند (کوپر و همکاران، ۲۰۰۸). با توجه به اینکه تحقیقات کیفی به خوبی در علم پرستاری قابل کاربرد هستند و دانش مورد نیاز پرستاران را فراهم می‌آورند. از این رو باید در مورد اینکه آیا می‌توان از یافته‌های مطالعات کیفی در عملکرد پرستاری استفاده نمود، بررسی بیشتری صورت گیرد (کلیست، ۲۰۰۸). با توجه به گسترش روزافزون تحقیقات کیفی در حیطه‌های مختلف، این مطالعه با هدف بررسی مطالعات کیفی منتشر شده در مجلات علمی پژوهشی فارسی‌زبان در مورد بیماری‌های قلبی عروقی انجام شد.

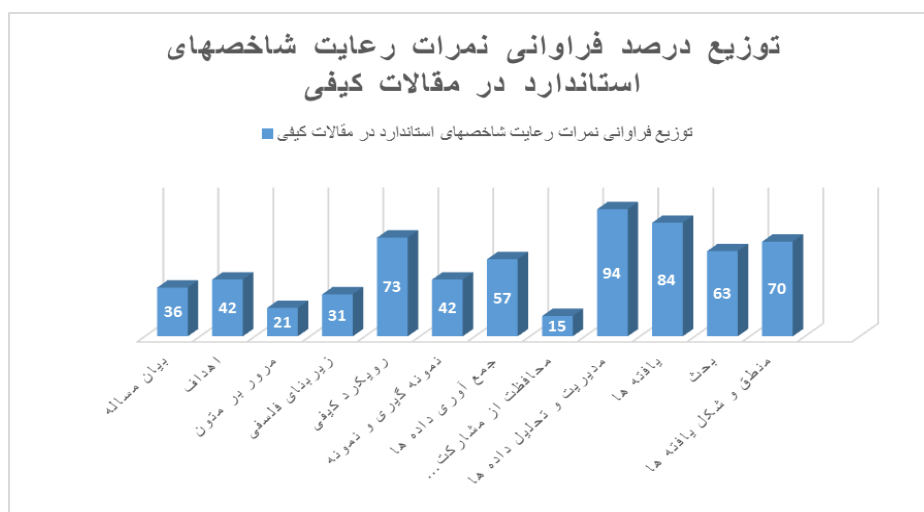
**مواد و روش‌ها**

در این مطالعه توصیفی مقطعی به منظور دستیابی به مطالعات کیفی فارسی‌زبان در زمینه قلب و عروق، بانک‌های اطلاعاتی شامل SID، Magiran و Google Scholar برای جستجوی مقالات فارسی مورد بررسی قرار گرفتند. مقالات منتشر شده در فاصله سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ با استفاده از کلیدواژه و بعد از اعمال معیارهای ورود و خروج انتخاب شدند. کلیدواژه‌های مورد استفاده شامل مطالعه کیفی، بیماری‌های قلبی عروقی، و مجلات علمی پژوهشی فارسی به صورت ترکیبی و جداگانه بود. معیارهای ورود برای انتخاب مقالات شامل این موارد بود: مقاله به زبان فارسی باشد، دسترسی به متن کامل مقاله امکان‌پذیر باشد، مقاله از نوع پژوهشی اصیل

باشد و در زمینه بیماری‌های قلبی عروقی و با رویکرد کیفی انجام شده باشد. معیار خروج مقالات شامل مقالات غیرمرتبط با بیماری‌های قلبی و غیربومی بوده است. از میان ۸۲۷ مقاله جستجو شده با کلیدواژه‌ها تعداد ۱۹ مقاله وارد مطالعه شدند. معیار ارزیابی نقادانه مقالات، چک لیست محقق ساخته بر اساس محتوای کتاب "روش پژوهش پرستاری: اجرا، نقد و کاربرد" نوشته برنز و گرو بود (مبحث ارزیابی نقادانه مقالات کیفی). بر اساس راهنمای مذکور یک چک لیست محقق ساخته با ۵۰ گویه و در ۱۳ حیطه طراحی شد. شاخص‌های استاندارد ذکر شده در کتاب برنز و گرو نسبت به سایر چک لیست‌های موجود دارای جزئیات بیشتر و دقیق‌تر بود. گویه‌ها دارای مقیاس دو حالتی به صورت "بلی" (امتیاز ۱) یا "خیر" (امتیاز صفر) بودند. این ۱۳ حیطه شامل بیان مساله، هدف و سوالات پژوهش، مرور متون، زیربنای فلسفی، رویکرد کیفی، نمونه گیری و نمونه، جمع‌آوری داده‌ها، محافظت از مشارکت کنندگان مطالعه، مدیریت و تحلیل داده‌ها، یافته‌ها، بحث، منطق و شکل یافته‌ها، و خلاصه ارزشیابی بود. نتیجه نهایی ارزیابی مقالات به صورت نمره کسب شده توسط مقالات بود که در شکل شماره ۱ نشان داده شده است. تحلیل داده‌ها توسط نرم افزار SPSS نسخه ۱۹ انجام شد.

## یافته‌ها

تعداد ۱۹ مقاله واجد شرایط که در مطالعه حاضر وارد شدند درباره بررسی کیفی موضوعات مرتبط با بیماری‌های قلبی عروقی در ابعاد مختلف بودند. تعداد ۱۱ مقاله با رویکرد تحلیل محتوی، ۶ مورد با رویکرد پدیده شناسی، یک مورد اقدام پژوهی و یک مورد با رویکرد تئوری زمینه ای بودند. نمرات کیفیت هر یک از این مطالعات به تفکیک گویه‌ها در جدول شماره ۱ آمده است. نتیجه نهایی ارزیابی کیفیت مقالات به صورت نمره کسب شده توسط مقالات از نمره ۵۰ نمره در جدول شماره ۲ نمایش داده شده است.



شکل شماره ۱: توزیع درصد فراوانی نمرات رعایت شاخصهای استاندارد در مطالعات کیفی

## بحث

با توجه به نتایج مطالعه به نظر می‌رسد بیشتر مطالعات کیفی چاپ شده در مجلات علمی پژوهشی داخلی و فارسی زبان از کیفیت متوسطی برخوردار هستند. هیچ کدام از مقالات ذکر شده در حد ضعیف نبودند. در ارزیابی دقیق‌تر، کمترین نمره کیفیت مقالات مربوط به زیربنای فلسفی بود. بر اساس نتایج این مطالعه، اکثر مطالعات زیربنای فلسفی مطالعات را بیان نکرده‌اند. انتخاب و ذکر یک مبنای فلسفی مناسب باعث می‌شود تحقیق بر آن بنا شود و این زیربنای فلسفی در کل جریان تحقیق خود را نشان دهد (بهرامی، ۲۰۱۴). سایر مطالعات نیز نشان می‌دهند که در مطالعات کیفی ایرانی رویکرد کیفی به‌طور واضح توضیح داده نشده است (حیدری و همکاران، ۲۰۱۷) در مطالعه حاضر اگرچه مقالات مورد بررسی رویکرد کیفی را مطرح کرده بودند، اما اکثر مطالعات توضیح کمی در

مورد آن داده بودند. نتایج مطالعه حاضر نشان داد در قسمت مرور بر متون، استناد به مقالات کمی و کیفی مرتبط نسبتاً کم بوده است، به ویژه، استناد به مقالات کمی به ندرت در این مقالات کیفی دیده می‌شود.

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی نسبی و مطلق معیارهای ارزیابی کیفیت به تفکیک گویه‌ها در مجموع مقالات

حیطه مورد بررسی	معیارهای ارزیابی کیفیت	گزارش شده است تعداد (درصد)	گزارش نشده است تعداد (درصد)
بیان مسئله	صراحت مسئله بالینی پژوهش	۱۱ (۵۷)	۸ (۴۲)
	بیان اهمیت مطالعه	۱۳ (۶۸)	۶ (۳۱)
	انگیزه شخصی در انتخاب موضوع	۱۶ (۸۴)	۳ (۱۵)
هدف و سئوالات پژوهش	رویکردی منطقی هدف برای پرداختن به مسئله پژوهش	۱۷ (۸۹)	۲ (۱۰)
	فهرست سئوالات پژوهش	۱۳ (۶۸)	۶ (۳۱)
	ارتباط سئوالات پژوهشی با مسئله و هدف	۱۶ (۸۴)	۳ (۱۵)
مرور متون	کفایت روش‌های کیفی برای پاسخ دادن به سئوالات پژوهش	۱۴ (۷۳)	۵ (۲۶)
	نقل قول مطالعات کمی و کیفی مرتبط	۷ (۳۶)	۱۲ (۶۳)
	منابع جدید و به روز	۱۳ (۶۸)	۶ (۳۱)
	استفاده از پایگاه‌های علمی متنوع	۱۶ (۸۴)	۳ (۱۵)
	ذکر نقاط ضعف مطالعات موجود	۱۰ (۵۲)	۹ (۴۷)
	مرور بر متون کافی برای ایجاد بحثی منطقی	۷ (۳۶)	۱۲ (۶۳)
زیربنای فلسفی	ذکر دیدگاه خاصی جهت توسعه مطالعه	۱۳ (۶۸)	۶ (۳۱)
	فلسفه مشخص و فیلسوف خاص مثلاً هاسرل یا هایدگر	۶ (۳۱)	۱۳ (۶۸)
	استناد به زیربنای فلسفی	۹ (۴۷)	۱۰ (۵۲)
رویکرد کیفی	رویکرد پژوهشی واضح یا ضمنی	۱۹ (۱۰۰)	۰ (۰)
	توصیف مختصری از رویکرد پژوهشی	۱۵ (۷۸)	۴ (۲۱)
	سازگاری با سنت مطالعه	۱۸ (۹۴)	۱ (۵)
نمونه‌گیری و نمونه	چگونگی انتخاب مشارکت‌کنندگان مطالعه	۱۸ (۹۴)	۱ (۵)
	مکان جذب مشارکت‌کنندگان	۱۱ (۵۷)	۸ (۴۲)
	معیارهای ورود و خروج نمونه	۱۵ (۷۸)	۴ (۲۱)
	مشارکت‌کنندگان در جهت هدف و سئوالات پژوهش	۱۹ (۱۰۰)	۰ (۰)
	تعداد و ریزش نمونه	۹ (۴۷)	۱۰ (۵۲)

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی نسبی و مطلق معیارهای ارزیابی کیفیت به تفکیک گویه ها در مجموع مقالات (ادامه)

حیطه مورد بررسی	معیارهای ارزیابی کیفیت	گزارش شده است تعداد (درصد)	گزارش نشده است تعداد (درصد)
جمع آوری داده‌ها	جمع آوری داده‌ها	۱۷ (۸۹)	۲ (۱۰)
	بازه ی زمانی جمع آوری شده	۱۳ (۶۸)	۶ (۳۱)
	توالی وقایع جمع آوری برای یک مشارکت کننده	۱۸ (۹۴)	۱ (۵)
محفظت از مشارکت کنندگان	توصیف تغییرات روی داده	۱۶ (۸۴)	۳ (۱۵)
	مزایا و خطراتی برای شرکت کننده در مطالعه	۴ (۲۸)	۱۵ (۷۸)
	روش های جذب افراد برای مطالعه و تکنیک های اخذ رضایت	۱۸ (۹۴)	۱ (۵)
مدیریت و تحلیل داده‌ها	روش های جمع آوری داده ها و مدیریت آنها با شناخت حساسیت و آسیب پذیری مشارکت کنندگان	۱۰ (۵۲)	۹ (۴۷)
	روش های مدیریت و تحلیل داده ها	۱۹ (۱۰۰)	۰ (۰)
	بحثی پیرامون تضمین دقت فرایند	۱۸ (۹۴)	۱ (۵)
یافته‌ها	اقدامات برای به حداقل رساندن سوگیری در تحلیل	۱۸ (۹۴)	۱ (۵)
	روش های مدیریت و تحلیل داده ها	۱۹ (۱۰۰)	۰ (۰)
	یافته ها در جهت هدف مطالعه	۱۹ (۱۰۰)	۰ (۰)
بحث	آیا داده‌ها به اندازه‌های کافی تحلیل شده بودند	۱۷ (۸۹)	۲ (۱۰)
	آیا تفسیر داده ها با داده های جمع آوری شده تجانس داشت	۱۸ (۹۴)	۱ (۵)
	آیا پژوهشگر تنوع یافته ها را در ارتباط با مشخصات نمونه ها ذکر کرده بود	۱۸ (۹۴)	۱ (۵)
منطق و شکل یافته‌ها	آیا نتایج، اطلاعات جدیدی درباره ی پدیده مورد نظر ارائه کردند	۱۹ (۱۰۰)	۰ (۰)
	آیا یافته‌ها با یافته های مطالعات دیگر یا متون مرتبط دیگر ارتباط داشتند	۱۸ (۹۴)	۱ (۵)
	اهمیت یافته ها در زمینه‌های بالینی، سیاستگذاری، نظریه‌ای و ... توصیف شده. آیا مولفه این کاربردها را مورد جستجو و واکاوی قرار داده است	۱۲ (۶۳)	۷ (۳۶)
خلاصه ارزشیابی	آیا خوانندگان توانستند صدای مشارکت کنندگان را بشنوند و درکی از پدیده مورد مطالعه حاصل نمایند	۱۸ (۹۴)	۱ (۵)
	آیا خوانندگان به راحتی قادر به شناسایی عناصر گزارش پژوهشی بودند	۱۶ (۸۴)	۳ (۱۵)
	مناسبت ارائه ی کلی مطالعه با هدف، روش و یافته	۱۹ (۱۰۰)	۰ (۰)
خلاصه ارزشیابی	انسجام منطقی در ارائه یافته ها	۱۷ (۸۹)	۲ (۱۰)
	همخوانی فلسفی: سنخیت تدوین اجرای مطالعه با زیربنای فلسفی	۱۲ (۶۳)	۷ (۳۶)
	انسجام روش شناسی: تناسب جمع آوری داده‌ها، تحلیل، و فرآیندهای تفسیر	۱۹ (۱۰۰)	۰ (۰)
سهمیم در تفکر و اندیشه: آیا یافته‌ها سهمی در بدنه دانش موجود دارند	درک شهودی، انعکاس موثقی از واقعیت توسط یافته ها و ایجاد درک خواننده از موضوع مطالعه/ چگونه می‌توان یافته‌ها را در عملکرد پرستاری به کار بست	۱۷ (۸۹)	۲ (۱۰)
	سهمیم در تفکر و اندیشه: آیا یافته‌ها سهمی در بدنه دانش موجود دارند	۱۳ (۶۸)	۶ (۳۱)

جدول شماره ۲: ارزیابی کیفیت مقالات

نویسندگان	عنوان	نوع رویکرد	نمره کیفیت مقاله
اله بخشیان و همکاران، ۱۳۹۲	زندگی دوباره بعد از آنژیوپلاستی: یک مطالعه کیفی	آنالیز محتوی	۳۸
غلامی و همکاران، ۱۳۹۲	نیازهای اطلاعاتی بیماران قلبی عروقی طی فرآیند جستجوی اطلاعات سلامت: یک مطالعه کیفی	آنالیز محتوی	۴۰
مهرداد و همکاران، ۱۳۹۶	چالشهای زندگی بعد از پیوند قلب در ایران: مطالعه کیفی	آنالیز محتوی	۴۱
پور قانع و همکاران، ۱۳۹۳	خودمدیریتی اصلی ترین راهبرد بیماران پس از جراحی عروق کرونر قلب: یک مطالعه تحلیل محتوی	آنالیز محتوی	۳۵
احمدی و همکاران، ۱۳۹۲	درک بیماران از توانبخشی قلبی بعد از عمل جراحی پیوند عروق کرونر قلب: یک تحقیق کیفی	آنالیز محتوی	۳۸
شفیع پور و همکاران، ۱۳۹۱	درک بیماران جراحی قلب از منابع آسایش بخش: یک مطالعه کیفی	آنالیز محتوی	۳۹
تقدسی و همکاران، ۱۳۹۲	تجارب بیماران تعویض دریچه قلب در مورد مصرف وارفارین در ایران	آنالیز محتوی	۳۱
احمدی و همکاران، ۱۳۹۲	تجارب بیماران قلب باز از پذیرش تا ترخیص	آنالیز محتوی	۳۶
رئوفی و همکاران، ۱۳۹۴	ادراک بیماران مبتلا به سکنه قلبی از عوامل تاثیرگذار بر کیفیت زندگی: یک مطالعه کیفی	آنالیز محتوی	۳۵
حکمت پور و همکاران، ۱۳۸۷	موانع کنترل بستری مجدد بیماران مبتلا به نارسایی قلب: یک مطالعه کیفی	تئوری زمینه ای	۳۳
سبزمکان و همکاران، ۱۳۹۲	تجارب بیماران دارای عوامل خطر ساز قلبی-عروقی و کارکنان بهداشتی از تعیین کننده های رفتار تغذیه ای	آنالیز محتوی	۳۸
رخشان و همکاران، ۱۳۹۲	تجارب زیستی بیماران دارای ضربان ساز دائم قلب: یک مطالعه کیفی	پدیدارشناسی توصیفی	۴۶
مومن نسب و همکاران، ۱۳۹۱	تجارب معنوی بیماران در هنگام بروز حمله قلبی: یک مطالعه کیفی	آنالیز محتوی	۳۱
معینی و همکاران، ۱۳۹۳	اعتقادات مذهبی بیماران در هنگام درد قلبی: یک مطالعه کیفی	پدیدارشناسی توصیفی	۴۱
صادقی و همکاران، ۱۳۹۲	تجربه زندگی با پیوند عروق کرونری: یک مطالعه کیفی	پدیدارشناسی تفسیری	۴۱
عباسی و همکاران، ۱۳۹۳	زندگی با دفیبریلاتور قابل کاشت: یک مطالعه پدیدارشناسی	پدیدارشناسی تفسیری	۳۹
ملازاده و همکاران، ۱۳۹۵	تبیین ناملایمات زندگی با دفیبریلاتور قابل کاشت: یک مطالعه کیفی	پدیدارشناسی تفسیری	۴۴
مصدق و همکاران، ۱۳۹۴	تاثیر مدیریت کیفیت بر کاهش عفونت محل عمل جراحی قلب: یک مطالعه اقدام پژوهی مشارکتی	اقدام پژوهی	۳۴
عابدی و همکاران، ۱۳۹۱	تجارب روحی روانی دریافت کنندگان پیوند قلب	پدیدارشناسی	۳۵

در اکثر مقالات، چیزی در مورد ریزش نمونه ذکر نشده بود، چنان که در مطالعه حیدری و همکاران (۲۰۱۷) آمده است که در مطالعات کیفی توضیحات روشنی از روش انتخاب شرکت کنندگان و دلیل همکاری یا خروج از آن مشخص نشده است. دلایل انتخاب یا عدم انتخاب شرکت کنندگان در مقالات پژوهشی کیفی باید روشن شود (والش، ۲۰۰۶). مقالات مورد بررسی، در مورد حمایت از شرکت کنندگان نمره کمی دریافت کردند که به نظر می‌رسد به دلیل کم بودن تعداد نمونه‌ها در مطالعات شاید صرفاً در مورد ذکر این مطلب در مقالات کوتاهی شده است. سایر مطالعات در ایران هم نشان می‌دهد مقالات کیفی در ایران در مورد ذکر ملاحظات اخلاقی ضعیف عمل کرده اند (حیدری و همکاران، ۲۰۱۷). به هر حال، درج ملاحظات اخلاقی با جزئیات در همه مطالعات ضروری است. هانس و همکاران (۲۰۱۳) معتقد هستند مقالات پژوهشی کیفی نیازمند انطباق با ارزش‌های شخصی و جهت‌گیری اخلاقی مناسب هستند. در قسمت تحلیل داده‌ها اکثر مقالات نمره بالایی دریافت کردند. این در حالی است که مطالعه حیدری (۲۰۱۵) نشان می‌دهد اکثر مقالات پژوهشی کیفی توضیح کاملی از نظر تحلیلی و تفسیری نداشتند. سایر مطالعات نشان می‌دهند علی‌رغم افزایش کمی تعداد مقالات فارسی زبان، کیفیت این مقالات چندان افزایش نیافته است (حیدری و همکاران، ۲۰۱۵). اگرچه برخی مطالعات دیگر بیان کرده‌اند که مطالعات کیفی منتشر شده در پایگاه‌های ایرانی از نظر قابلیت اعتبار و وابستگی وضعیت مناسبی دارند، ولی از نظر رعایت موارد مرتبط با تأییدپذیری تنها درصد کمی از آنها در حد قابل قبول ارزیابی شدند. با این حال نتایج مطالعه حاضر نشان داد اکثر مطالعات کیفی از کیفیت متوسطی برخوردار هستند و حداقل ضعیف نیستند، اگرچه انتظار می‌رود این مقالات از کیفیت عالی برخوردار باشند. تدابیر لازم از جمله به‌کارگیری چک لیست ارزیابی دقیق‌تر توسط مجلات شاید بتواند در بهبود کیفیت مقالات موثر باشد.

### نتیجه‌گیری

با توجه به اینکه تحقیقات کیفی با ماهیت پرستاری متناسب هستند، به منظور استفاده بهتر از نتایج این تحقیقات در فعالیت‌های پرستاری باید با اصول این تحقیقات آشنا بود. در مجموع با توجه به نتایج مطالعه به نظر می‌رسد اکثر مقالات بررسی شده از نظر کیفیت وضعیت مناسبی داشته‌اند. مسلماً ارتقای کیفیت مقالات در کنار کمیت آنها یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر است. مقالات مورد استفاده در این مطالعه و تمامی مقالات چاپ شده در مجلات روند داوری را طی می‌کنند. بنابراین به نظر می‌رسد استفاده مجلات از داوری دقیق‌تر به صورت انتخاب داور تخصصی در هر زمینه و استفاده از چک لیست می‌تواند باعث ارتقای کیفیت مقالات منتشر شده شود. این مطالعه یک مطالعه مقطعی توصیفی بود. اجرای مطالعات مشابه در آینده و در طول زمان در برطرف کردن نقاط ضعف موجود و افزایش کیفیت مقالات منتشر شده موثر خواهد بود.

### تقدیر و تشکر

بدینوسیله از تمامی افرادی که در این مقاله همکاری نمودند صمیمانه قدردانی می‌شود.

### منابع فارسی

- اله بخشیان ع، حسنخانی ه، محمدی ع، زمانزاده و، غفاری ص (۱۳۹۲). زندگی دوباره پس از آنژیوپلاستی: یک مطالعه کیفی. نشریه پرستاری قلب و عروق، دوره دوم، شماره ۴.
- بهرامی م (۱۳۹۳). مروری نقادانه بر مقالات تحقیقاتی کیفی در مرحله داوری مجلات: یک مطالعه کیفی توصیفی اکتشافی. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، دوره ۱۴، شماره ۵.
- بحری ن، لطیف نژاد رودسری ر (۱۳۹۴). ارزیابی نقادانه شواهد پژوهشی در زمینه نگرش زنان ایرانی نسبت به یائسگی. مجله زنان و مامایی ایران. دوره ۱۸، شماره ۱۷۸.
- پورقانع پ، حسینی م، محمدی ف، احمدی ف، تبری ر. خود مدیریتی، اصلیت‌ترین راهبرد بیماران پس از جراحی عروق کرونر قلب: یک مطالعه تحلیل محتوی (۱۳۹۳). مجله دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه. دوره دوازدهم، شماره چهارم، شماره ۵۷.
- پورقانع پ، حسینی م، محمدی ف، احمدی ف، تبری ر (۱۳۹۲). درک بیماران از توانبخشی قلبی بعد از عمل جراحی پیوند عروق کرونر قلب: یک تحقیق کیفی. مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران دوره بیست و سوم شماره ۱۰۶.
- تقدسی م، معماریان ر، احمدی ف (۱۳۹۲). تجارب بیماران تعویض دریچه قلب در مورد مصرف وارفارین: در ایران. فصلنامه پرستاری مراقبت ویژه، سال ششم، شماره ۴ (پیاپی ۲۱).

- حکمت پور د، محمدی ع، احمدی ف، عارفی ح (۱۳۸۷). موانع کنترل بستری مجدد بیماران مبتلا به نارسایی احتقانی قلب: یک مطالعه کیفی. مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اراک. سال ۱۱ شماره ۴.
- حیدری ع، شقایب فلاح م (۱۳۹۴). بررسی اطمینان پذیری مقالات حاصل از مطالعات کیفی منتشر شده در پایگاه های ایرانی در سال ۹۲. پژوهش پرستاری دوره ۱۱، شماره ۳.
- رخشان م، حسنی پ، اشک تراب ط، علوی مجد ح (۱۳۹۲). تجارب زیسته بیماران داری ضربان ساز دایم قلب: یک مطالعه کیفی. مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت. سال ۲، شماره ۱.
- رئوفی کلاچایه س، یغمایی ف، مهاجری س، ندرلو م، ناصریان ج (۱۳۹۴). ادراک بیماران مبتلا به سکتة قلبی از عوامل تأثیرگذار بر کیفیت زندگی: یک مطالعه کیفی. مدیریت ارتقای سلامت دوره ۴ شماره ۴.
- رئیس دانا ن، پیروی ح، مهرداد ن (۱۳۹۶). چالش های زندگی بعد از پیوند در دریافت کنندگان پیوند قلب در ایران: مطالعه کیفی. کومش - جلد ۹۱، شماره ۲ (پیاپی ۶۶).
- سبزمکان ل، اصغری جعفر آبادی م، نیک پژوه الف، باختری ف (۱۳۹۵). تعیین کننده های فعالیت بدنی در بیماران دارای عوامل خطر ساز متابولیکی قلبی-عروقی بر اساس عوامل آموزشی الگوی پرسید: یک مطالعه ترکیبی. فصلنامه علمی پژوهشی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت / دوره چهارم، شماره اول،
- شفیع پور و، محمدی ع، احمدی ف (۱۳۹۱). درک بیماران جراحی قلب از منابع آسایش بخش: یک مطالعه کیفی. مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت/سال ۱/شماره ۲.
- شهرابی فراهانی ه، اسکروچی ر، محقق ن، حسینی الف (۱۳۹۳). بررسی میزان همکاری های علمی در مقالات قلب و عروق ایران در وبگاه علوم: ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۱. مدیریت سلامت، ۱۷، (۵۶).
- صدوقی م (۱۳۸۷). معیارهای ویژه ارزیابی پژوهش کیفی. فصلنامه علمی - پژوهشی روششناسی علوم انسانی. سال ۱۴، ش ۵۶، صفحات ۵۵ - ۷۲.
- عابدی ح، منعمیان ش، ناجی ع (۱۳۹۱). تجارب روحی- روانی دریافت کنندگان پیوند قلب. مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت جلد ۱، شماره ۱.
- عباس زاده م (۱۳۹۱). تاملی بر اعتبار و پایایی در تحقیقات کیفی. جامعه شناسی کاربردی. دوره ۲۳، شماره ۱.
- عباسی م، محمدی ن، نیکبخت نصرآبادی ع، صادقی ط (۱۳۹۲). تجربه زندگی با پیوند عروق کرونری: یک مطالعه کیفی. مجله دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران (حیات) دوره ۱۹، شماره ۴.
- عباسی م، نگارنده ر، دهقان نیری ن (۱۳۹۳). زندگی با دفیبریلاتور قابل کاشت: یک مطالعه پدیده شناسی. مجله دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران (حیات) دوره ۲۰، شماره ۳.
- عباسی م، نگارنده ر، ملازاده ر (۱۳۹۵). تبیین ناملایمات زندگی با دفیبریلاتور قابل کاشت: مطالعه کیفی. مجله تحقیقات بالینی در علوم پیراپزشکی. سال پنجم شماره ۲.
- غلامی م، فلاحی خشکناز م، مداح ب، احمدی ف، خانکه ح، نادری ن (۱۳۹۲). نیازهای اطلاعاتی بیماران قلبی عروقی طی فرآیند جستجوی اطلاعات سلامت: یک مطالعه کیفی. آموزش پرستاری دوره ۲ شماره ۴.
- محمدی ع، شفیع پور و، احمدی ف (۱۳۹۲). تجارب بیماران جراحی قلب باز از پذیرش تا ترخیص: یک مطالعه کیفی. مجله پرستاری ویژه مراقبت. دوره ۶، شماره ۱.
- مصدق راد ع، خلج ف (۱۳۹۴). تأثیر مدیریت کیفیت بر کاهش عفونت محل جراحی در اعمال جراحی قلب: یک مطالعه اقدام پژوهی مشارکتی. مجله علمی سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران، دوره ۳۳، شماره ۲: ۱۱۰-۱۱۸.
- معینی م (۱۳۹۳). اعتقادات مذهبی بیماران در هنگام درد قلبی: یک مطالعه کیفی. مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت. جلد ۳، شماره ۱.
- مومن نسب م، معطری م، عباس زاده ع، شمشیری ب (۱۳۹۱). تجربه معنوی بیماران در هنگام بروز حمله قلبی: یک مطالعه کیفی. مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت. جلد ۱، شماره ۴.

### منابع انگلیسی

- Amano T, J. P. G. I-V., William J. Sutherland (2016). "Languages Are Still a Major Barrier to Global Science." PLOS Biology 14(2).
- Bridget C. O'Brien, I. B. H., Thomas J. Beckman, Darcy A. Reed, and David A. Cook (2014). "Standards for Reporting Qualitative Research: A Synthesis of Recommendations." Academic Medicine 89(9).
- Clissett P (2008). Evaluating qualitative research. Journal of Orthopaedic nursing. 12(2):99-105



- Heydari a , H. K. M., Mostafa Rad , Mahmoud Bakhshi (2015). "The publication status and general quality of internationally published articles by Iranian nursing scholars." *Journal of Nursing and Midwifery Sciences* 2015: 2(2): 1-10 2(2): 1-10.
- Heydari a, S. M. V., Mahmoud Bakhshi (2017). "Critical Appraisal of Published Qualitative Research Papers in the Field of Nursing Management by Iranian authors: A cross-sectional Study " *ACTA FACULTATIS MEDICAE NAISSENSIS* 34(2): 119-128 .
- Heyvaert M, H. K., Maes B, Onghena P (2013). "Critical appraisal of mixed methods studies." *Mix Methods Res* 4(3): 228-250.
- Jeanne Dalya, K. W., Rhonda Smalla, Julie Greenc, Nicky Welchd, Michelle Kealya, Emma Hughese (2007). "A hierarchy of evidence for assessing qualitative health research." *Journal of Clinical Epidemiology* 60: 43-49.
- Kuper, A. (2008). "An introduction to reading and appraising qualitative research." *BMJ*.
- Raymond Pollock, A. S. S.-N. (2016). *Critical Appraisal of a Published Paper*, University Hospital of North Tees and Hartlepool, Stockton on Tees, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland.
- Walsh D, D. S. (2006). " Appraising the quality of qualitative research." *Midwifery* 22(2): 108-119.

## Original Article

**An appraisal of qualitative articles on cardiovascular disease in Persian-language scientific journals****Abbas Heidary<sup>1</sup>, Ph.D****\* Shahnaz Ahrari<sup>2</sup>, Ph.D Student****Abstract**

**Aim.** This study was conducted with the aim of evaluating qualitative articles on cardiovascular diseases published in Persian-language journals.

**Background.** Qualitative research contributes to the scientific literature of many disciplines by interpreting and producing theories related to social interactions and individual experiences in natural rather than experimental situations.

**Method.** In this cross-sectional study, databases including Magiran, SID, and Google Scholar were investigated to search for Persian articles on cardiovascular disease. The papers were selected using the keywords and according to the inclusion and exclusion criteria from among papers published between 2000 and 2017. The appraisal instrument comprised of a researcher-made checklist that was developed based on the content of the book, "Nursing Research Methodology: Implementation, Critique and Application" written by Burns and Grove.

**Findings.** The 19 eligible articles included in the present study involved qualitative investigations on issues related to heart disease in various aspects. In terms of quality, 68 and 31 percent of the papers were evaluated as having moderate and good quality, respectively. In a more detailed assessment, the philosophical infrastructure criterion was given a lower score.

**Conclusion.** Overall, this study indicates that qualitative studies published in Persian language journals on cardiovascular disease have an appropriate quality. Because qualitative research can be well applied in nursing and since it stands as required knowledge for nurses, it seems that a more detailed review of manuscripts by journal editors using checklists and via specialized reviewers can enhance the quality of the published papers.

**Keywords:** Critical appraisal, Qualitative research papers, Cardiovascular disease, Scientific journals, Persian language

1 Associate Professor, Evidence- Based Care Research Center, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran- Department of Medical-Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

2 PhD Student, Department of Medical-Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran. (\* Corresponding author) email: sh.ahrar@gmail.com